

Profesně pracovní způsobilost člověka a její edukační utváření

Práce = specifická činnost člověka, charakteristická svým cílevědomým, individuálně i společensky významným zaměřením, umožňujícím uspokojovat základní potřeby člověka.

Druhy práce:

- tvořivá
- mechanická

- s převážně intelektuální činností
- vyrovnané použití intelektu a motoriky
- převaha manuální činnosti

- práce vědecké, abstraktní povahy
- práce umělecké povahy
- práce technické povahy vyžadující zacházení s neživými materiály
- práce technické povahy vyžadující zacházení s živou přírodou
- práce s převahou interpersonálních vztahů
- práce administrativní povahy

Komplex požadavků jednotlivých profesí:

- 1) dosažené vzdělání
- 2) poznávací, volní a emotivní vlastnosti a schopnosti
- 3) speciální nadání – technické, matematické, umělecké, sportovní, vědecké apod.
- 4) zdravotní stav
- 5) organizační schopnosti, znalosti, zkušenosti
- 6) morální vlastnosti
- 7) vzhled
- 8) adaptační schopnosti, flexibilita, tvořivost apod.

Profesionální orientace

Rámcová představa: dlouhodobý proces,
spojený s pedagogicko-psychologickou diagnózou,
prognózou a s pedagogickou regulací.

Skutečný stav:

volba profese je často

- dílem náhodných okolností
- výrazně ovlivněna rodiči
- v malé míře ovlivnění vlastním zájmem (14% – 18%
žáků ZŠ)
- každá doba má svoje atraktivní profese

Ideální stav:

Po dlouhodobém pedagogicko-psychologickém vlivu, vlivy
volitelných předmětů, dlouhodobá diagnostika,
podporování dlouhodobých zájmů apod.

Etapy profesionální orientace:

Etapa základní, obecné profesionální orientace

- pochopení smyslu práce a základů její organizace,
- jaký je její psychický i fyzický podíl,
- probíhá od předškolního věku doma, ve škole a při dalších příležitostech

Etapa profesionální aproximace (přiblížení)

- znalost osobnosti žáka (studenta), jeho dispozic, potřeb, zájmů
- znalost způsobů pedagogického ovlivňování,
- orientace v profesních nárocích, jejich potřebách a výkonech

Etapa profesionální selekce (výběru) a determinace (určení)

- studijní typy žáků s výraznou studijní charakteristikou
- studijní typy žáků s potencionální studijní charakteristikou
- nestudijní typy s průměrným nadáním a se zaměřením na náročnější obory
- nestudijní typy se zaměřením na méně náročné obory

Problémy:

- studijní se mohou později ukázat jinak a naopak
- zájmům žáků (studentů) není z různých důvodů vyhověno
- zájem se rozvíjí i vlivem profese, zážitkem situací během života apod., např. 68 dospělých respondentů z 2 200 explicitně uvedlo, že se na základě svého úspěšného ztotožňování se s fikční postavou rozhodlo pro konkrétní zaměstnání nebo studium nebo změnu oboru.

Literatura:

- HŘEBÍČEK, L. Profesně pracovní způsobilost člověka a její edukační utváření. In STŘELEC. S. et al. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. Brno: Paido, 1998.
- KOŽÚCHOVÁ, M. *Pracovní výchova a technické vzdělávání na ZŠ*. Bratislava: UK, 1993.
- MOJŽÍŠEK, L. *Pracovní výchova dětí a mládeže*. Praha: SPN, 1979.